

čia, ale aj v 20. storočí, keď sa tabule „vylepšovali“ a maliarsky upravovali v duchu dobových neogotických, resp. neoklasicistických vkusových predstáv. Slohová nejednotnosť môže umeleckému historikovi signalizovať dodatočný výtvarný zásah na umeleckom objekte. Vyriešiť alebo presvedčivo objasniť takúto otázku možno neraz len exaktnou fyzikálno-chemickou analýzou, ktorá svojimi špeciálnymi metódami dokáže preniknúť i pod povrch hornej farebnej vrstvy a odhaliť pôvodnú štruktúru maľby. Pod röntgenovými lúčmi, resp. v infračervenom ožiarení — ako sa sa to potvrdilo pri skúmaní doteraz neznámych stredovekých tabúl v Liptove a v Trnave — spodná farebná vrstva môže vykazovať nielen odlišné štýlové prvky, ale dokonca aj celkom iný námet.

Pre bádateľa vystupuje starší, najmä stredoveký výtvarný materiál študovaný in situ priam v protevskej podobe. Po skončení reštaurátorských prác sa niekedy dozvedáme o dovtedy neznámej signatúre tvorca alebo sa ukáže živý, pôvodný kolorit obrazov v celkom iných farebných zostavách, a tak treba zamietnuť neraz i dlhoročnú komparatívnu prácu o umeleckej géneze diela, prípadne aj predpokladané medzinárodné slohové filiácie. A problém treba riešiť znova takmer od začiatku.

Napriek tomu, že stredoveký pamiatkový fond u nás je v skutku imponantný, má i medzery a nerovnomerne sú v ňom zastúpené rôzne vývinové etapy, ako aj regionálne varianty stredovekej tabuľovej maľby na Slovensku. Táto okolnosť dosť sťažuje vedecké objasňovanie vývinových štýlových tendencií, ako aj atribúcie autor-sky alebo chronologicky dubioznych diel. Preto naša vedná disciplína je dosť zainteresovaná na ďalšom dopĺňovaní tohto fondu. To je, pravda, dnes už neľahké. Nálezy takých tabúl, ktoré by neboli aspoň evidované v odbornej literatúre, sú naozaj zriedkavé.

Pred niekoľkými rokmi počas štúdia v teréne podarilo sa nám identifikovať päť neznámych stredovekých maliieb (dve obojstranne pomalované tabule rozmerov 43 × 52,2 cm, jedna tabuľa jednostranne maľovaná rozmerov 84,5 × 100,5 cm), ktoré donedávna slúžili ako vnútorné dosky komody v sakristii rím. kat. kostola sv. Alžbety v Prosieku v Liptove. Podľa staršej ústnej tradí-

Bičovanie, tempera na dreve, fragment z neskorogotického oltára z Liptovskej Anny. Okolo roku 1520-1530. Fotografia F. Hidega

cie všetky tieto tabule pochádzali z neďalekej Liptovskej Anny, z devastovaného oltára tamjšieho kostola, ktorý vyhorel ešte v minulom storočí a stal sa ruinou. Pochopiteľne, pravdivosť, resp. hodnovernosť tohto tvrdenia bolo nevyhnutné preveriť aj metódami historickej vedy, aby proveniencia tabúl sa stala čo najmenej spornou.

Dve menšie tabule už na zjavný pohľad predstavovali neskorogotické maľby s tematikou z pašiového cyklu a dvoch sólove poňatých svätcov. Na jednej strane tabule je *Bičovanie* Krista a na druhej je *Sv. Pavol* z Tarsu s knihou a mečom v ruke. Druhá tabuľa na vnútornej, tzv. svätočnej strane predstavuje *Zmŕtvychvstanie* Krista a na vonkajšej strane *Sv. Juraja* zobrazeného s mečom a drakom. Na obidvoch menších tabuliach, hoci veľmi poškodených, nenašli sa žiadne stopy po neskorších premalbách. Pre komodu boli azda len nepatrne upravované, keďže tvorili vnútorné dosky v jej užšej časti. Tretia tabuľa väčších roz-